

A beszédállapot fejlettsége óvodába lépéskor

A beszéd kialakulása hosszú, összetett folyamat: komplex szellemi tevékenység, amely sok lelki tevékenység együttes eredménye. Fejlődésének ütemét idegrendszeri és környezeti tényezők szabják meg. AZ egyéni ütem eltérő lehet, szakaszainak egymásutánja meghatározott. A világ bármely részén élő gyermek beszédfejlődésének állomásai azonosak. A beszédfejlődés menetének azonban igen sok egyéni változata lehet. Van például gyermek, aki már másfél éves korában rövid mondatokban beszél, de van olyan is, aki csak két éves kor után kezd el szavakat mondani.

A beszéd, amely kizárólag az ember sajátja, nem velünk született készség. Kialakulásának a feltételei a következők:

- ép beszédszervek,
- ép hallás,
- az idegrendszernek a beszéddel és az értelmi működéssel összefüggő területek épsége,
- beszélő emberi környezet.

Amennyiben a feltételek valamelyike sérül, a beszéd kórosan alakul, vagy nem fejlődik megfelelően.

Most nem kísérem végig a beszédfejlődés menetét, hanem az óvodába lépés, a hároméves kor általános jellemző jegyeit mutatom be.

Hároméves korra alakul ki az anyanyelvre jellemző hangrendszer. Előfordul, hogy a hangok ejtése még nem pontos, ez természetes, élettani jellemzője a beszédnek.

A többszavas mondatok alkalmazásának a kezdete erre az életkorra tehető. A mondatokban kettőnél több elem jelenik meg. A hároméves gyermek elkezd funkció szavakat használni, toldalékolja a szavakat, majd ezek segítségével összefűzi azokat. Már összetett, mellérendelt mondatokat is képesek létrehozni.

Ebben az életszakaszban a gondolkodás és a beszéd fejlődése között szoros összefüggés figyelhető meg. A beszédfejlődés alapját a gondolkodási teljesítmény javulása adja. A gyermekek aktuális fejlettségi szintjében nagy eltérések figyelhetők meg.

A gyermek képes elvonatkoztatni önmagától, mások helyzetébe beleélni magát, másokkal azonosulni. Így tud olyan módon történeteket elmesélni, hogy azokat mások is megértsék.

A gyermek beszédében az adott eseménynek azt a részletét ragadja ki és hangsúlyozza, amiről ő úgy gondolja, hogy a legfontosabb és a legérdekesebb. Választását érzelmi alapon teszi meg.

A játék, mozgás, ritmus, érzelmek és beszéd között ebben a korban összefüggés figyelhető meg. Az egyszerű, ritmikus mozdulatsorokkal kísért népi mondókák, kiszámolók és felelgetős játékok a nyelv és kommunikáció fejlődését szolgálják.

Ebben az életkorban a nyelvhasználat folytonos mennyiségi és minőségi fejlődésen megy keresztül. A beszéd tagolt, árnyalt, folyamatos és összefüggő, megtartja a gondolat fonalát.

A hároméves gyermek általában sokat és szívesen beszél. Így aktív és passzív szókincse is ugrásszerűen gyarapodik. Háromévesen megközelítőleg 150-re tehető a szókincs nagysága, hatévesen már ez az arány akár 2600 szót is jelölhet (különböző kutatások eredményei eltérést mutatnak, így nem beszélhetünk biztos támpontokról a szókincset illetően).

Nem csak konkrét, hanem átvitt jelentésű szavakat is megért.

A szókincsben a főnevek aránya vezető szerepet tölt be. A háromévesek igékből, főnevekből és indulatszavakból alkotnak mondatokat. A ragok nélküli távirati beszéd az óvodás kor kezdetére általában eltűnik. A gyermek beszéde nyelvtanilag megfelelő, kifejező és érthető. Az időviszonyokat ekkor még nehezen ismeri fel. A gyermek számos társalgási fordulattal rendelkezik, képes a hallgató figyelmét felkelteni és fenntartani. Egyszerű magyarázatok megmagyarázása sem okoz nehézséget számára. Tisztában van a legfontosabb megszólítási, köszönési és udvariassági szabályokkal. Képes párbeszédre és dialógusok folytatására.

Lőrinczné Petre Ágota

logopédus